

psyche
geestelijk gezond Vlaanderen

reling

Noolim
Netwerk GGZ Oost-Limburg

LIGANT

UNIVERSITEIT
GENT

symposium 'Onderweg met Open Dialogue'

UC Leuven
Limburg
MOVING MINDS

GGZ Congres, 10 September 2024

14u-14u15: Situering van Open Dialogue en de praktijkontwikkeling in Vlaanderen

Dag Van Wetter (vzw Psyche)

14u15-14u45: Hefbomen en valkuilen: onderzoek rond de praktijkontwikkeling van Open Dialogue met 5 teams in Limburg

Carolien Schalenbourg (UCLL)

14u45-15u30: Panelgesprek: in gesprek over ervaringen met de praktijkontwikkeling van Open Dialogue

Dag Van Wetter in gesprek met

Kim Lambeets (Orion 2, Asster)

Vicky Nulens, Mieke Matthys (Mobiel Herstelteam Herkenrode, Reling)

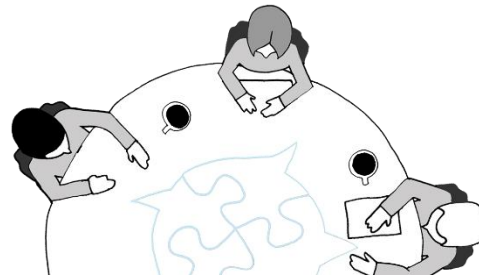
Wibke Richter (Care Team, Ligant)

getuigenissen van cliënten en familie

praktijkontwikkeling in Vlaanderen

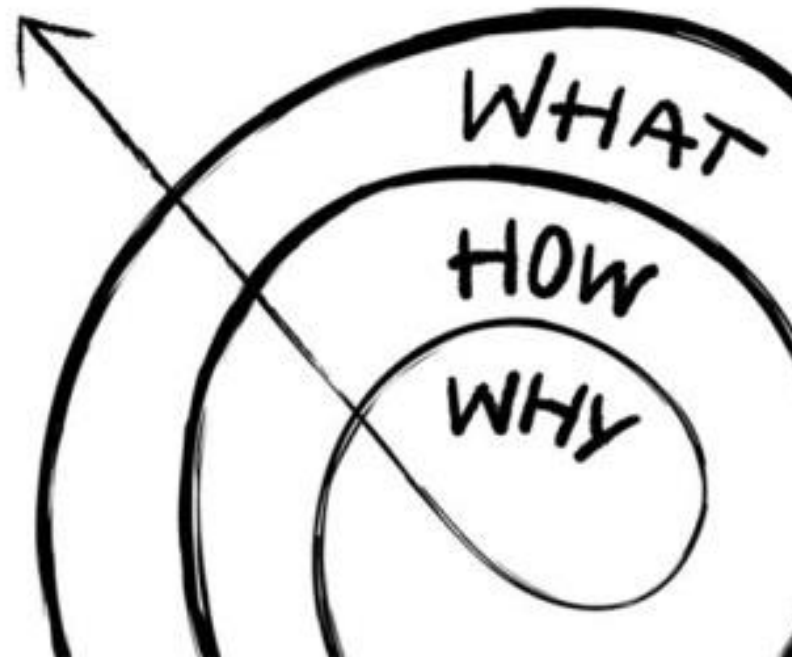
Open Dialogue

samen
verbindend luisteren en spreken

GGZ-congres, 10 september 2024
symposium 'Onderweg met Open Dialogue'
Dag Van Wetter, vzw Psyche

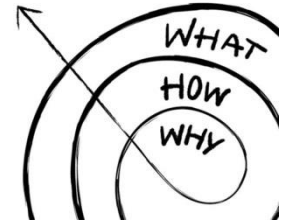
starten met 'waarom'...

(Simon Sinek, Start with why)

- 1) **waarom** doen we dit dit, waarom werken we hierrond samen? de waarden, onze eigen motieven, noden en hoop van anderen?
- belangrijk om onszelf & anderen hieraan te blijven herinneren / dit te blijven bespreekbaar maken, ons hierrond te blijven herbronnen -
- 2) **hoe** kunnen we dit anders aanpakken, samen? belangrijkste principes? ons eigen engagement, inbreng van anderen?
- 3) **wat** kunnen we doen om een verschil te maken, telkens opnieuw, zonder routine? ons eigen actieve aandeel in de verandering?

starten met 'waarom'...

- **samenwerking en herbronning** over organisaties heen
- hechte verbinding maken met en voor de mensen zelf – **triade** als basisnetwerk

> als we **anders willen leren werken**, laten we het dan meteen **samen** doen
> we kunnen een **expert** zijn **zonder te struikelen over onze eigen expertise**
> mensen **ontmoeten**: de bedoeling van een eerste gesprek is enkel dat er een tweede gesprek komt...

- patiëntenparticipatie en familieparticipatie: **wie participeert bij wie?**
- wat we van mensen en hun familie/naastbetrokkenen kunnen leren, wanneer we ons ook zélf als **medebetrokkene** opstellen
- hoe kunnen we elkaars **compagnons** zijn?

> wie is hierin mee betrokken, mee overweldigd? wie kunnen we mee **betrekken én ondersteunen?**
> wie zijn **jouw** compagnons?
> wie kan hierin **onze** compagnon zijn?

- blijven leren ons flexibel af te stemmen, **telkens weer** op maat van de persoon zelf/eigen netwerk
→ durven **het systeem binnenstebuiten** keren, durven **onzelf** te veranderen
→ zoeken naar inspirerende praktijkvoorbeelden die elders blijken te werken, zoals **Open Dialogue ...**

Open Dialogue

- ontwikkeld vanaf de vroege jaren 1980, door een groep hulpverleners, waarvan de meesten getraind waren in need-adapted treatment en familietherapie, op zoek naar een **manier om het aanbod te verbeteren** in West-Lapland
- **netwerkbijeenkomsten** vanaf 1984
- **systematisch praktijkonderzoek** van deze benadering **sinds 1988**, integratie vanuit need-adapted treatment, systeem-/familietherapie, psycho-dynamische therapie, ...
- **systematisch een gerichte training** voor bijna het volledige team sinds 1989
- **eerst de praktijk, daarna de theorie**
- **voortdurende reflectie** - leren van praktijkervaringen en feedback rond wat werkt en wat daarbij nodig is

Open Dialogue

- **Jaakko Seikkula**
psycholoog en psychotherapeut uit Finland, West-Lapland
- uit 30 jaar **praktijkonderzoek**, navolging in andere Europese regio's
- **oorspronkelijk** vooral gericht op samen omgaan met **psychosegevoeligheid**
- veel **ruimer en algemeen** toegepast
- evenwaardige rol van **ervaringswerkers** (vanuit eigen ervaring/familie-ervaring), zowel in praktijkontwikkeling als opleidingen (OD=POD)
- **zo snel mogelijk verbinding en samenspraak** met alle betrokkenen
- **open luisteren** naar de verschillende ervaringen en perspectieven
- **zonder uitstel** vanaf de crisissituatie verbinding zoeken
- **kracht van verbinding, nabijheid, luisteren en spreken** met en tussen mensen
- rond **klachten & krachten** bij persoon zelf - **bezorgdheden & hulpbronnen** bij omgeving
- **focus op het hier-en-nu**
- **samen zoeken** naar mogelijke betekenis, doelen en kansen
- **tijd én toekomst te winnen**
- **volgehouden dialoog** met de diverse betrokken partijen
- **ondersteunend netwerk** dat pijnlijke ervaringen of crisis dragelijk maakt

7 Open Dialogue kernprincipes: vanuit twee invalshoeken

aansluiten

een manier om het aanbod
te organiseren

DOING WITH

1. onmiddellijke hulp
2. sociaal netwerk perspectief
3. flexibiliteit en mobiliteit
4. verantwoordelijkheid
5. psychologische continuïteit

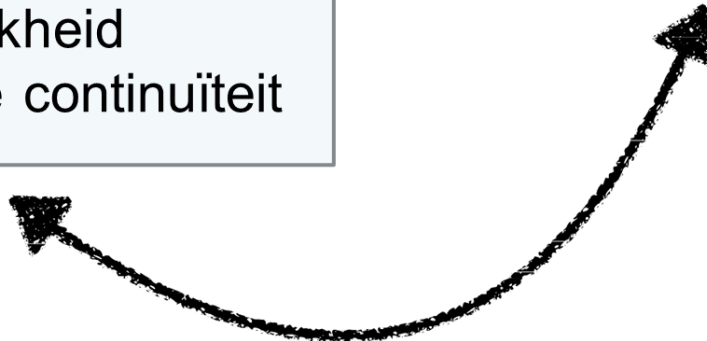
nabijheid

een manier van mensen
nabij zijn

a way of BEING WITH people

6. tolerantie van onzekerheid
7. dialogisme en
meerstemmigheid

praktijkontwikkeling
gedeelde ervaringen
impact

onderweg met Open Dialogue

“De beste manier om ergens aan te beginnen, is gewoon te starten – en daarvoor de juiste mensen bij elkaar te brengen”

- **2016 en 2017 organisatie van 2 congressen in Noord-West-Vlaanderen, eerste in België**
 - uitwisseling **internationale pioniers – hulpverleners - mensen met eigen ervaring/familie-ervaring**
 - sinds 2017 met aantal teams **prioriteit rond de ontwikkeling van Open Dialogue praktijken:**
telkens opnieuw, situatie per situatie, zoveel mogelijk met vereende krachten
Open Dialogue praktijken leren waarmaken - en wat daarvoor nodig is
- **2018-2019 ruimere bondgenootschappen uitbouwen**
 - **Nationale Conferentie art. 107** vanuit FOD Volksgezondheid, met ook mooie focus op Open Dialogue
 - **Open Minds Award** (Zorgnet-Icuro), als "duurzame innovatie naar een betere geestelijke gezondheidszorg en met betekenisvolle zorg voor elkaar"
 - verdere **internationale uitwisselingen...**
- **vzw Psyche: sinds 2020 ondersteuning ruimere van Open Dialogue praktijkontwikkeling over Vlaamse regio's en teams, rond diverse doelgroepen**
 - **Open Dialogue introducties, intervisies, co-creatiesessies, praktijkoefeningen, ...**
 - organisatie en coördinatie van erkende **Open Dialogue foundation trainings in Vlaanderen**
 - **specifieke samenwerkingsverbanden:**
 - **University Colleges Leuven-Limburg (UCLL):** onderzoek rond de ontwikkelingen met diverse teams in Limburg
 - **Familieplatform en Similes:** gezamenlijk Relanceproject en vormingen rond de link met de zgn. 'Familiereflex'
 - **blijvende uitwisseling & co-creatie** rond praktijk, opleiding en onderzoek – regionaal & internationaal

14u-14u15: **Situering van Open Dialogue en de praktijkontwikkeling in Vlaanderen**

Dag Van Wetter (vzw Psyche)

14u15-14u45: **Hefbomen en valkuilen: onderzoek rond de praktijkontwikkeling van Open Dialogue met 5 teams in Limburg**

Carolien Schalenbourg (UCLL)

14u45-15u30: **Panelgesprek: in gesprek over ervaringen met de praktijkontwikkeling van Open Dialogue**

Dag Van Wetter in gesprek met

Kim Lambeets (Orion 2, Asster)

Vicky Nulens, Mieke Matthys (Mobiel Herstelteam Herkenrode, Reling)

Wibke Richter (Care Team, Ligant)

getuigenissen van cliënten en familie

psyche
geestelijk gezond Vlaanderen

reling

Noolim
Netwerk GGZ Oost-Limburg

LIGANT

UNIVERSITEIT
GENT

PWO "Onderweg met Open Dialogue"

UC Leuven
Limburg
MOVING MINDS

Carolien Schalenbourg

Katrijn Maes

Katleen Gressens

Dag Van Wetter

Onderzoeksopzet

- **2-jarig onderzoeksproject** (september 2021- september 2023)
- **Vraag vanuit werkveld** om aan de slag te gaan met “Open Dialogue”
- Door **het invoeren van “Open Dialogue”** → personen met een acute crisis en hun omgeving begeleiden én ondersteunen om de psychotische crisis sneller te stabiliseren.

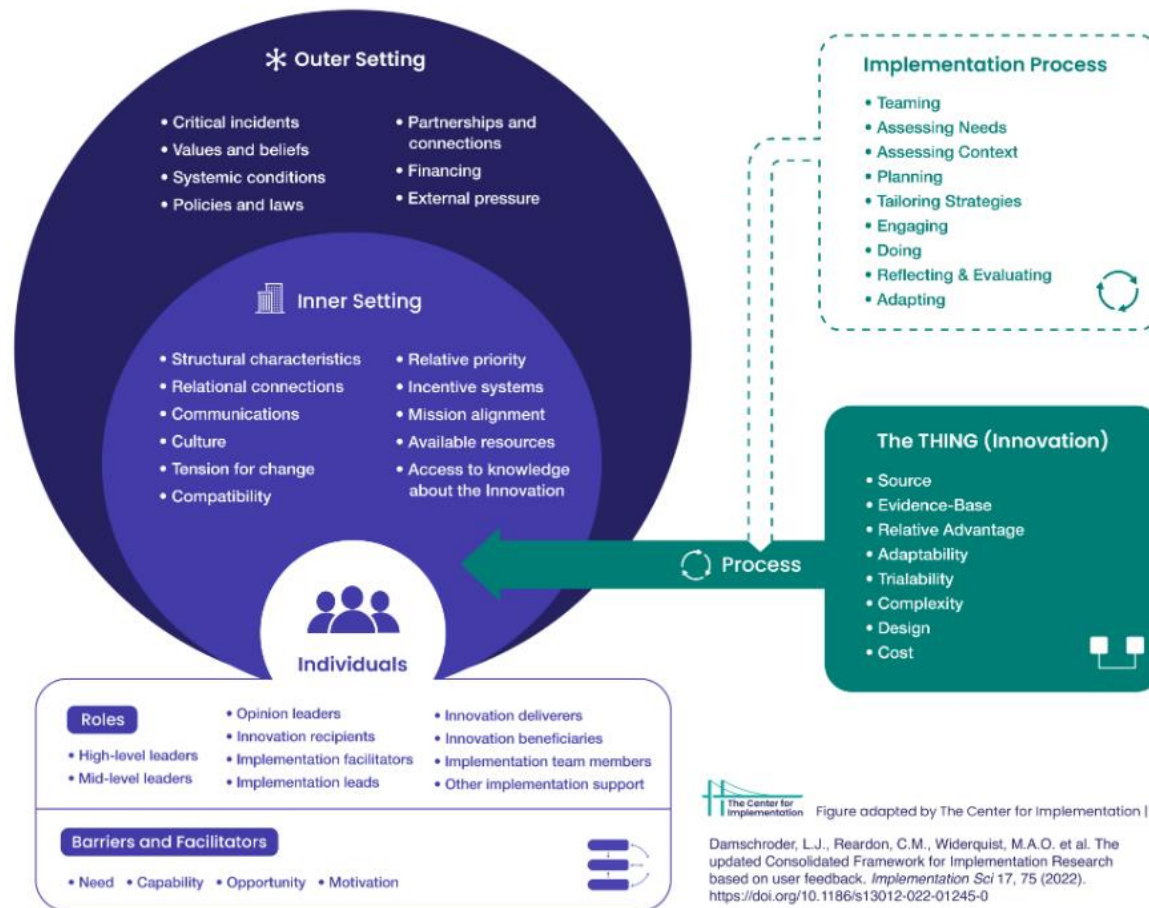
Onderzoeksopzet

De centrale onderzoeksvraag:

“Welke factoren geïdentificeerd door de CFIR kunnen leiden tot initiële implementatie van Open Dialogue”? Wat zijn de belemmerende en bevorderende factoren?

Consolidated Framework for Implementation Research (CFIR) 2.0

The Center for Implementation | Figure adapted by The Center for Implementation | V2024.01

Damschroder, L.J., Reardon, C.M., Widerquist, M.A.O. et al. The updated Consolidated Framework for Implementation Research based on user feedback. *Implementation Sci* 17, 75 (2022). <https://doi.org/10.1186/s13012-022-01245-0>

Buiten het team

(Maatschappij, Overheid, Netwerk, Ziekenhuis)

- **Verbinding met externe organisaties**
- Extern beleid en stimulansen

Team

Team Elementen

- **Structurele kenmerken**
- **Interne communicatie**
- Cultuur

Implementatie klimaat

- **Spanning voor verandering,**
- **compatibiliteit,**
- **relatieve prioriteit,**
- organisatorische incentives,
- **leerklimaat,**
- **beschikbare bronnen**
- **Visie op implementatie**

Individue

Behoeften Hulpverleners

Belangrijke rollen:

- Ambassadeurs,
- Leiders
- Externe wijzigingsagenten

Behoeften
cliënten

Proces

Kenmerken van de innovatie = Open Dialogue

- Bron
- Kwaliteit en kracht van bewijs
- **Relatief voordeel**
- Aanpassingsvermogen en Testbaarheid
- **Complexiteit**
- **Kosten**
- + principes

Betrekken → **Onderzoek + Co creatie** → lessons learned

- **Uitvoeren, Reflecteren en evalueren**

→ ervaringen netwerkbijeenkomsten + oefenmomenten

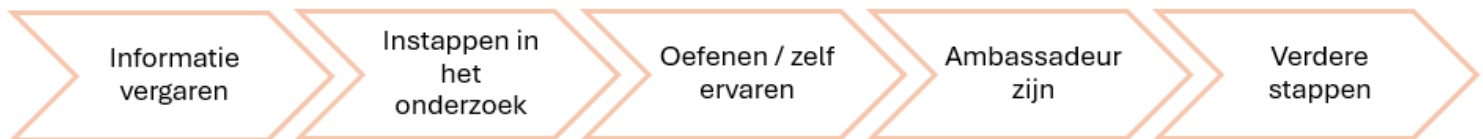
→ Procesevaluatie (vanuit focusgroep 2 / interviews)

ONDERZOEKSTEAM

CO CREATIE SESSIES

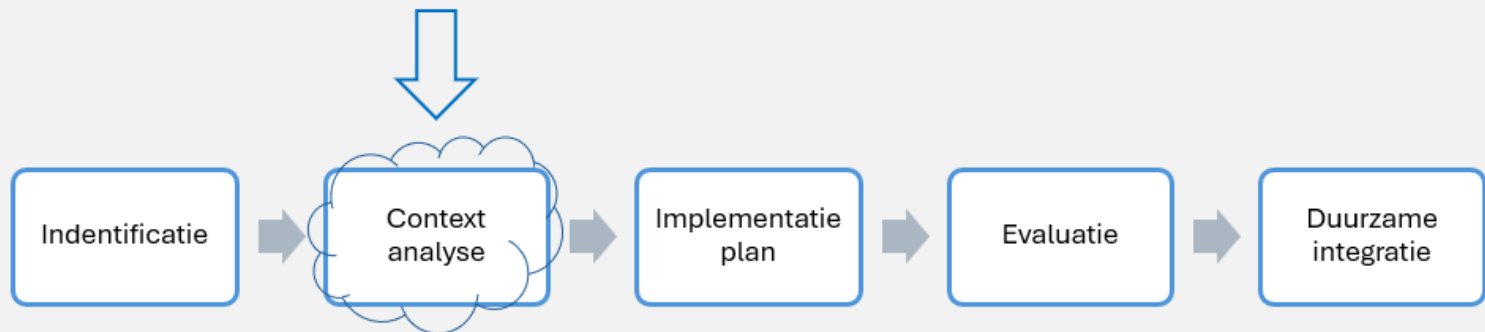
DEELNEMENDE TEAMS

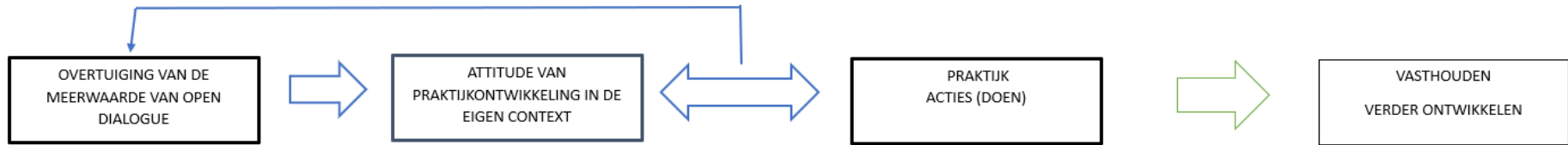

Co-creatie sessies

- Er vonden 6 co-creatie sessies plaats (5x3u en 1 dag)
- van 22 februari t/m 22 november 2022
 - Thema 's:
 - "Waarom een psychose zo gek nog niet is. Het verhaal achter hoop en herstel" Een boek van prof. Stijn Vanheule
 - Verloop van een Open Dialogue bijeenkomst, 12 sleutelementen
 - Reflecteren in een open dialoog
 - Het veranderen van een systeem is het veranderen van een gesprek
 - Eigen praktijkervaringen en proefshots, oefenen
 - Waar ben je nu?
- Werkwijze: Onze eigen zoektocht om tijdens de sessies zo dialogisch mogelijk te werken
- Output: Script over hoe de teams op dat moment werken met "Open Dialogue"

IMPLEMENTATIE PRAKTIJKONTWIKKELING

WHY ?

- Bewijskracht vanuit onderzoek
- Voordeel van open Dialogue zien
- Nood aan verandering ervaren

FOCUS OP het hart van Open Dialogue 'WAY OF BEING WITH'

- Reflecting team
- Focus op verbinding
- Leerklimaat
- dialogisme ervaren

Experten /onderzoek

- Co creatie sessies
- Starten binnen bestaande formats
- Netwerkbijeenkomsten
- Regelruimte
- Tijd maken

Behoeften van cliënten & naasten

Behoeften van hulpverleners

leidinggevende

teamleden

ambassadeurs

Gebrek aan continuïteit in zorg/ versnippering in landschap GGZ

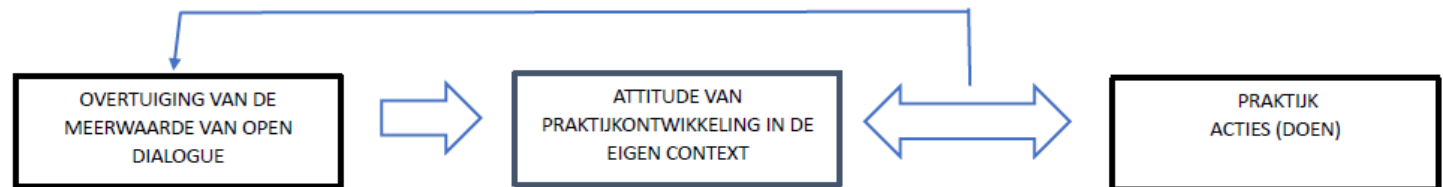
Beleid

Netwerkgericht werken

VASTHOUDEN VERDER ONTWIKKELEN

- Vorming
- Onderzoek
- Goestingnetwerk
- Praktijkontwikkeling

Kern - proces

Voordeel van Open Dialogue zien

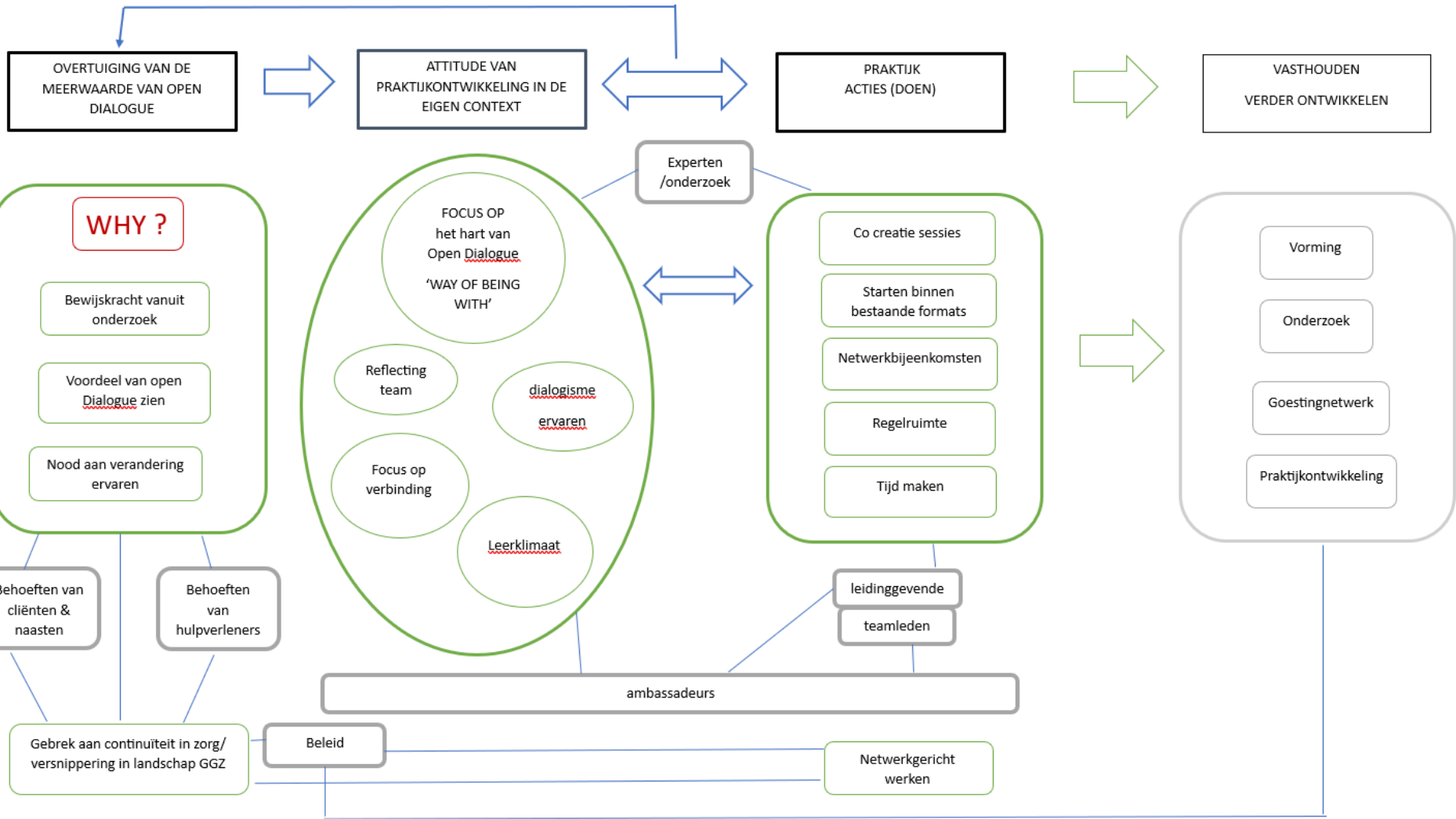

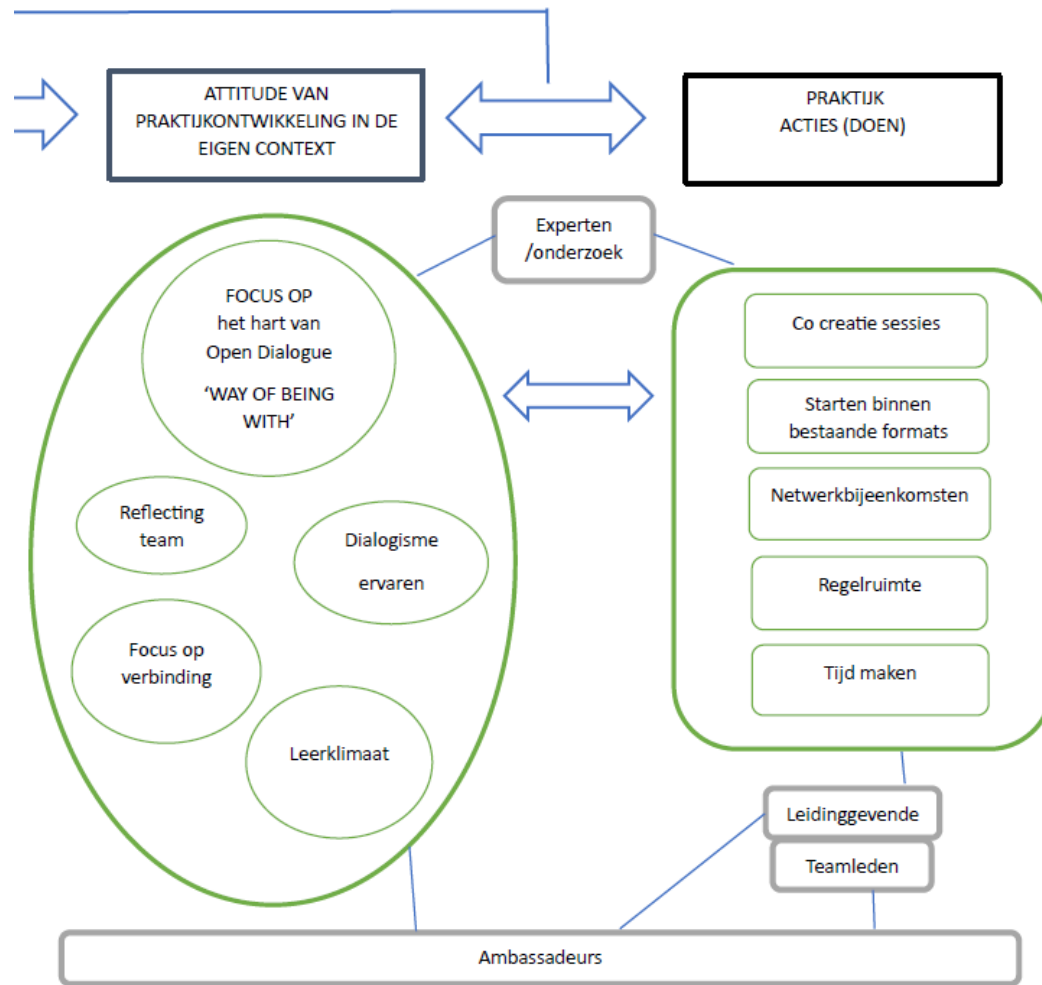
Meer connectie tussen cliënt, naasten, hulpverleners

"Ik vind het een heel mooie manier om de dialoog met veel andere diensten aan te gaan. Als we dat bereiken, dan denk ik dat we eigenlijk veel bereiken."

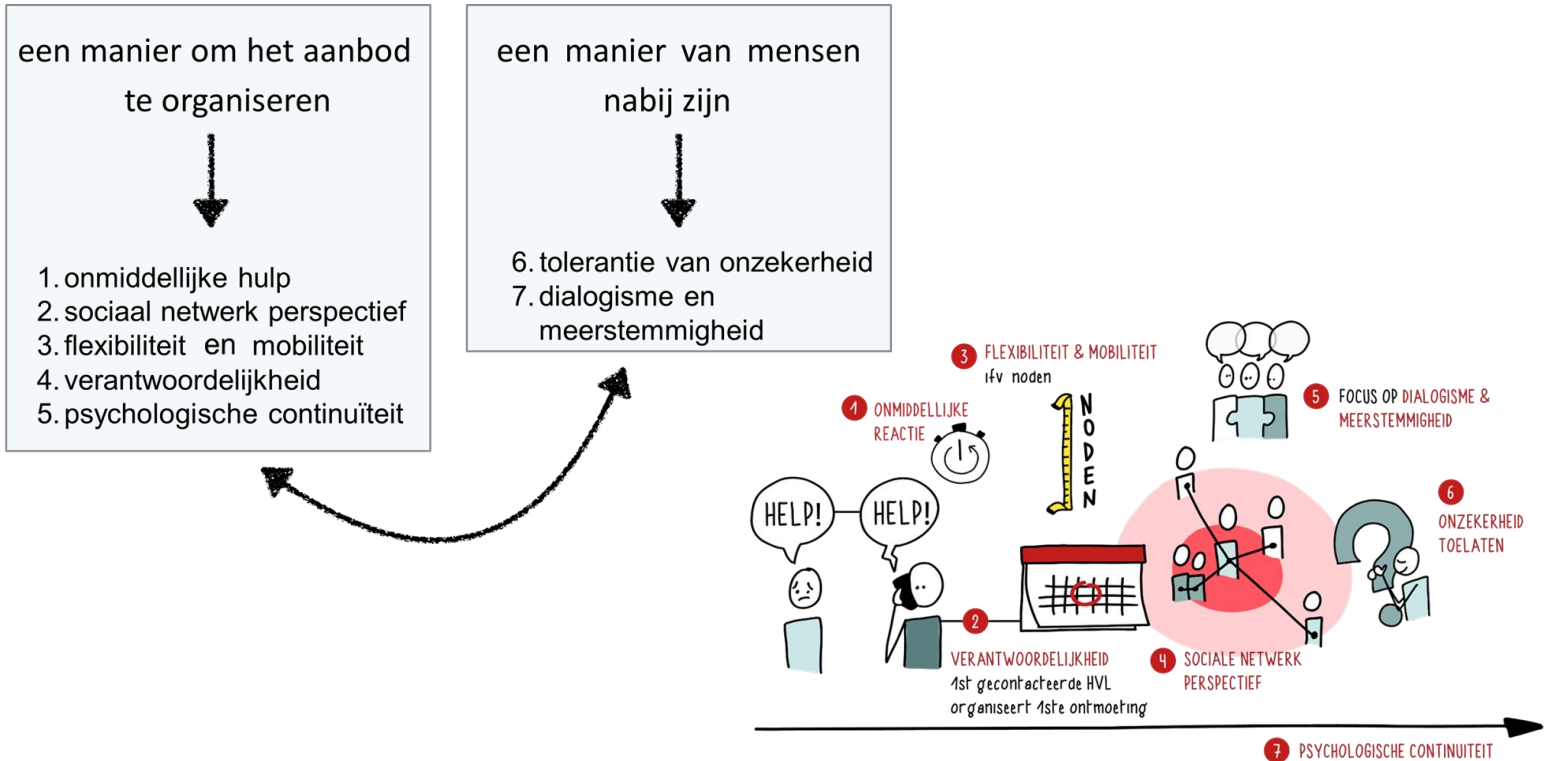
Vaak komen er dingen in zo'n sessie naar boven die toch wel heel mooi zijn en die ook echt wel een soort begin van een veranderproces kunnen zijn in de onderlinge relaties tussen de zoon en zijn ouders.

Wat ik daarnaast vooral belangrijk vind is dat als ze dat kunnen doen in samenwerking met een crisisteam dat betrokken is of een opnamedienst die betrokken is, dat je dan eigenlijk dubbele winst boekt wanneer je dan ook nog eens de connectie maakt tussen degene die ambulantly betrokken zijn en die dan misschien tijdelijk betrokken zijn voor die crisis of voor die opname. En dat mis ik eigenlijk gewoon. Nog heel vaak zijn dat heel afgebakende of geblokte trajecten, terwijl dat eigenlijk zo niet hoeft te zijn. Dus er is eigenlijk een dubbel voordeel aan. Van de ene kant voor de patiënt en zijn context, maar anderzijds ook om ook de connectie met andere diensten te maken die tijdelijk even nodig zijn rond die patiënt."

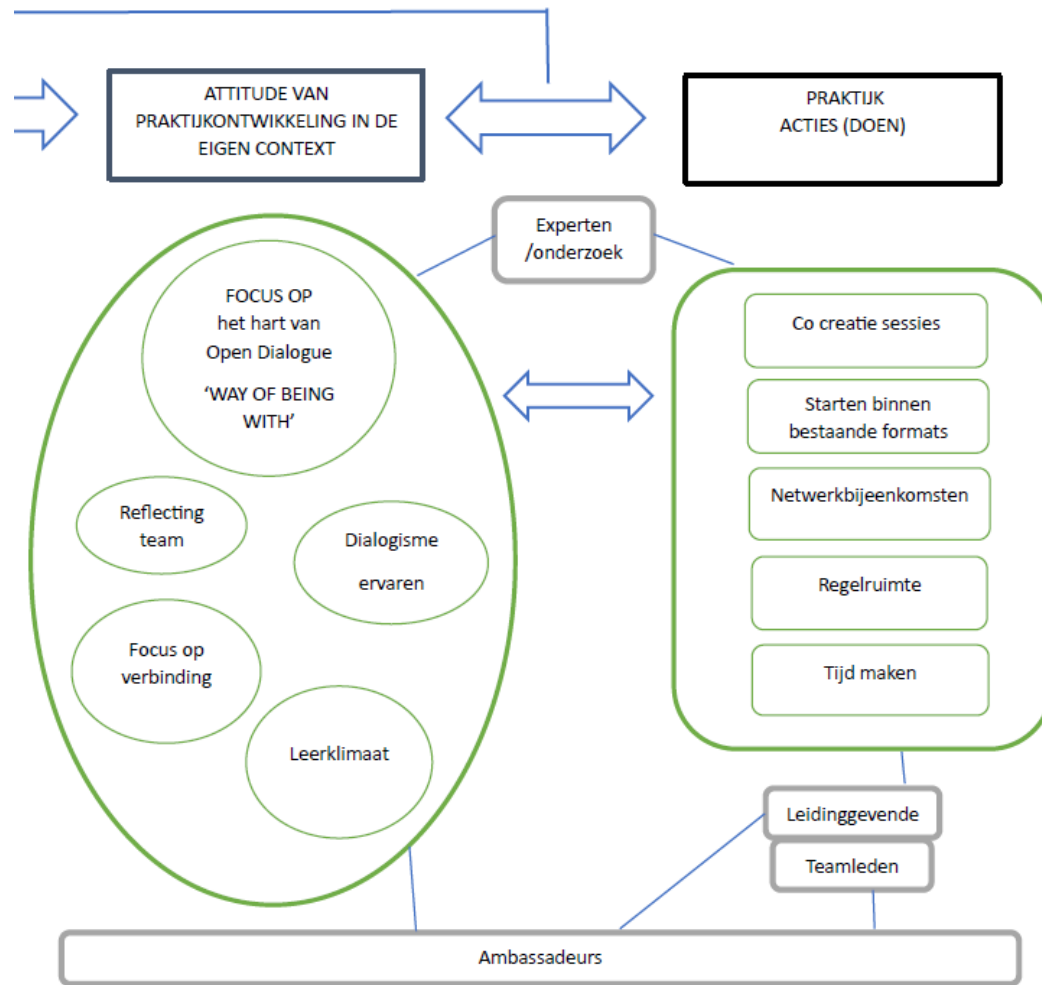

Focus op het hart van "Open Dialogue" – Way of being with

asster copyright ©

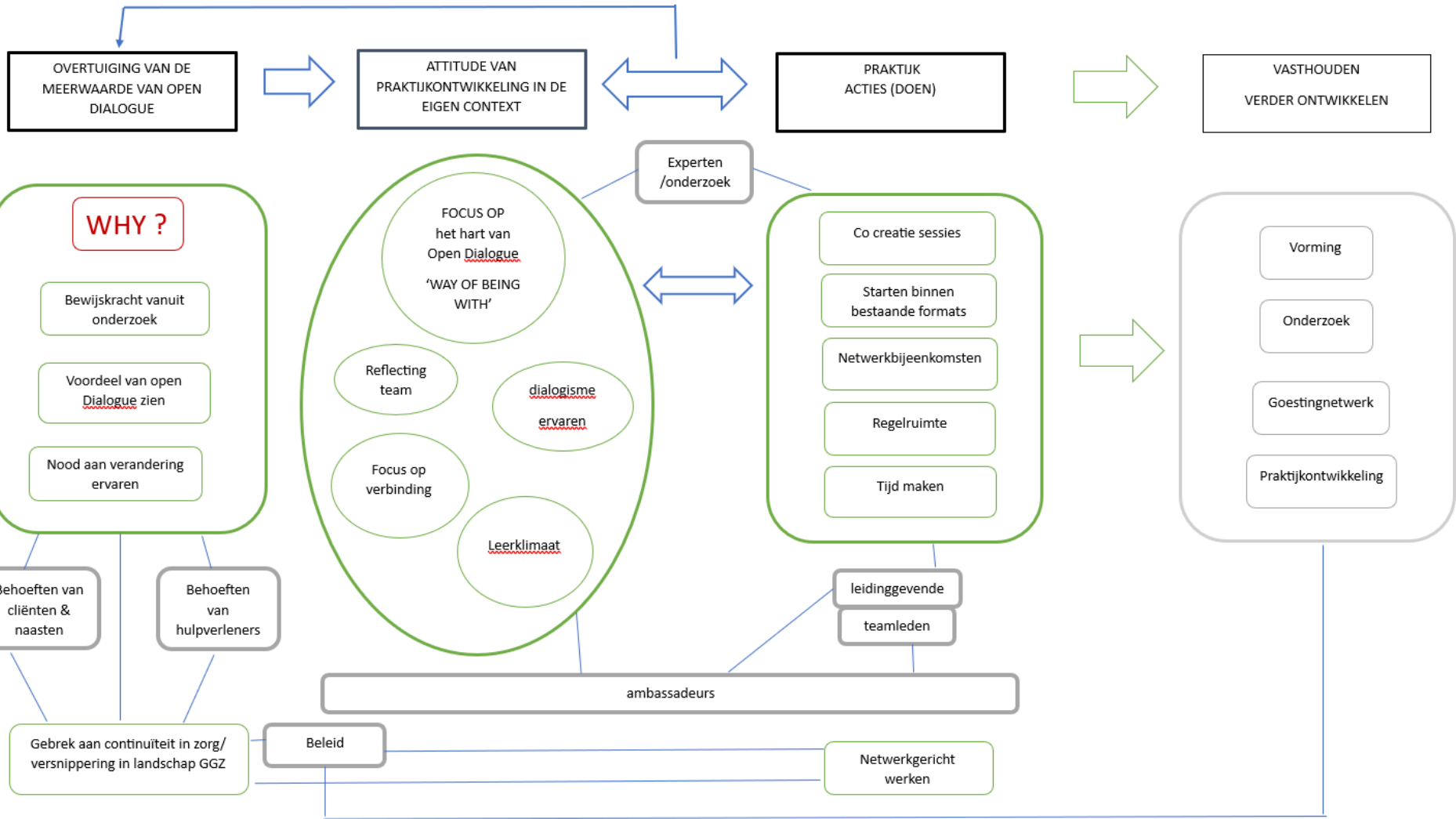
Quotes

Leerklimaat

“Ik denk dat we gewoon klein begonnen zijn en al gedaan hebben wat we al konden doen en wat een beetje dan toch paste in onze werking, zodat de drempels die we ervaarden uiteindelijk geen drempels meer waren.”

Starten binnen bestaande formats

“Want bijkomend zat eigenlijk al jaren in onze structuur dat wij heel veel verbinding en contacten hadden met families in het overlegmoment. Dat is eigenlijk typisch voor ons. ...Als je ziet welke weg dat wij al jaren af aan het leggen zijn met onze doelgroep en naar verbinding te werken. Dus voor ons is Open Dialogue toepassen een andere manier van toepassen, maar wij kenden het al. We pasten het al toe en het zat al in onze structuur.”

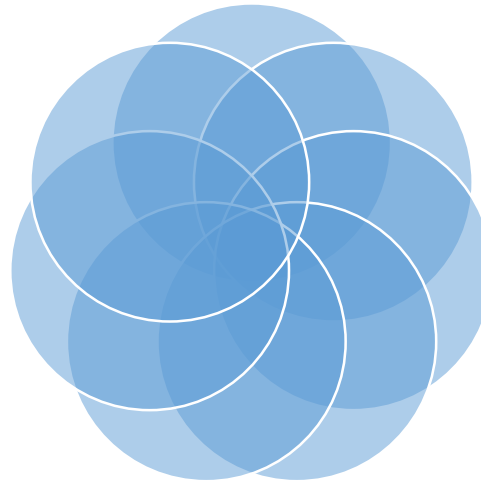
Ambassadeurs

Cliënten en hun
naasten

Leidinggevenden

Onderzoek

Beleid

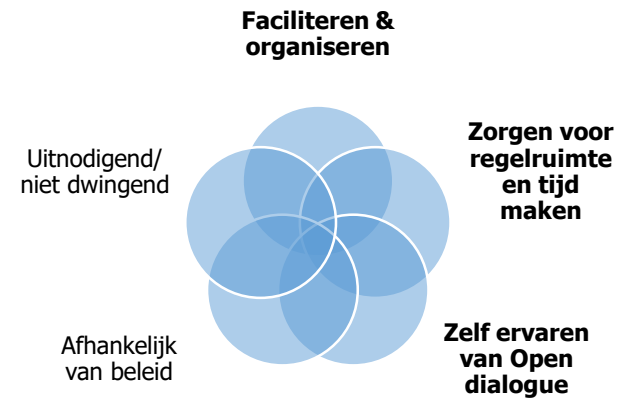
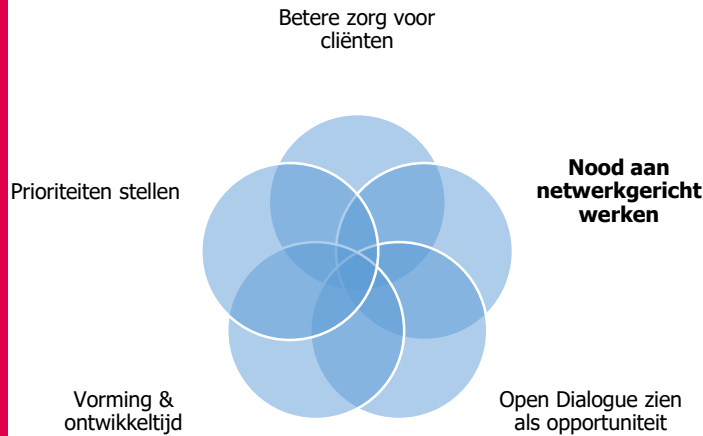

Experten

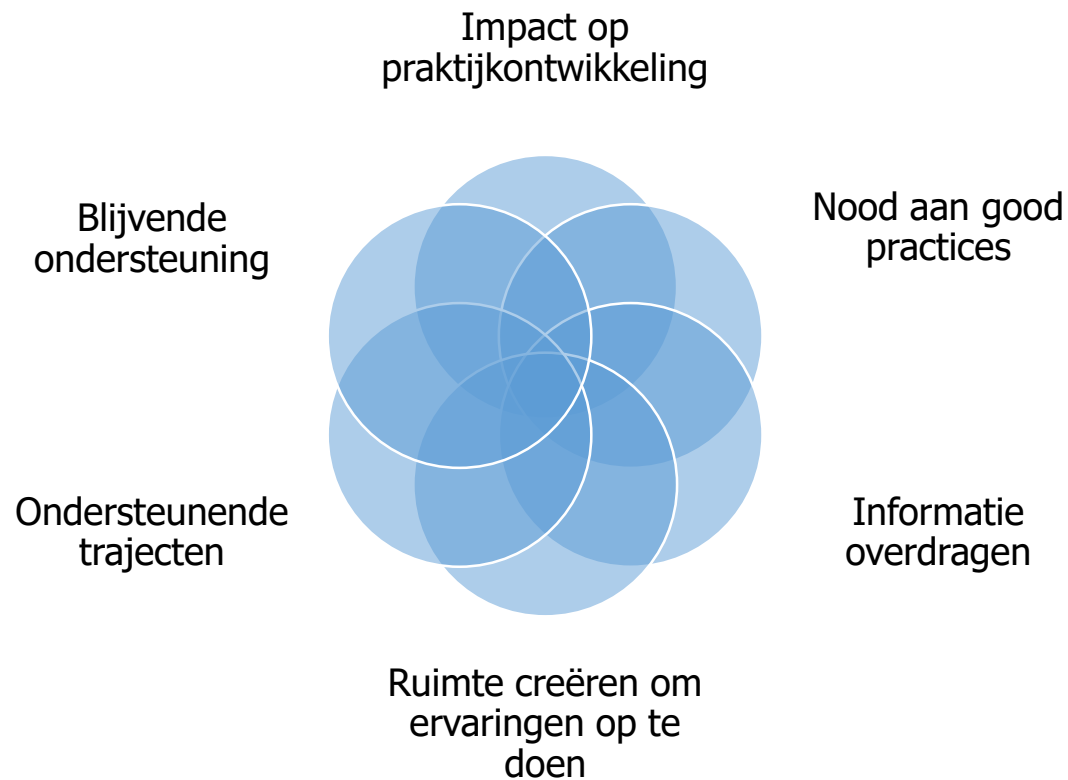
Teamleden

Beleed

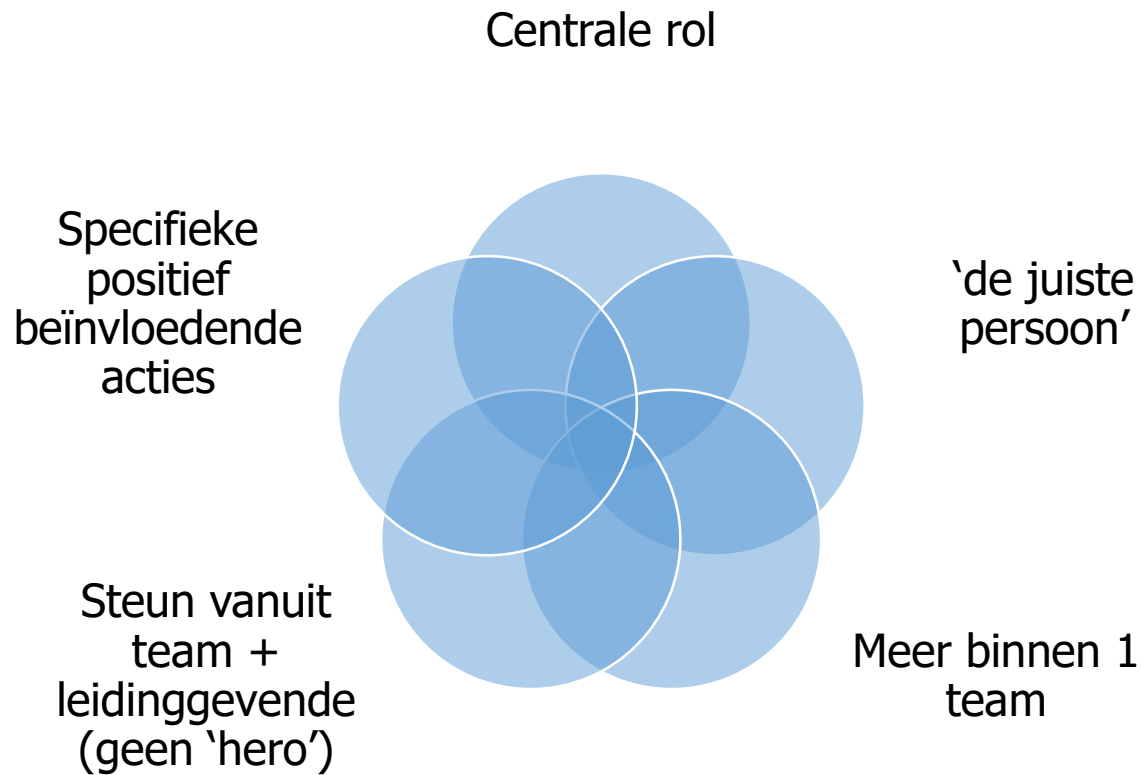
Leidinggeevenden

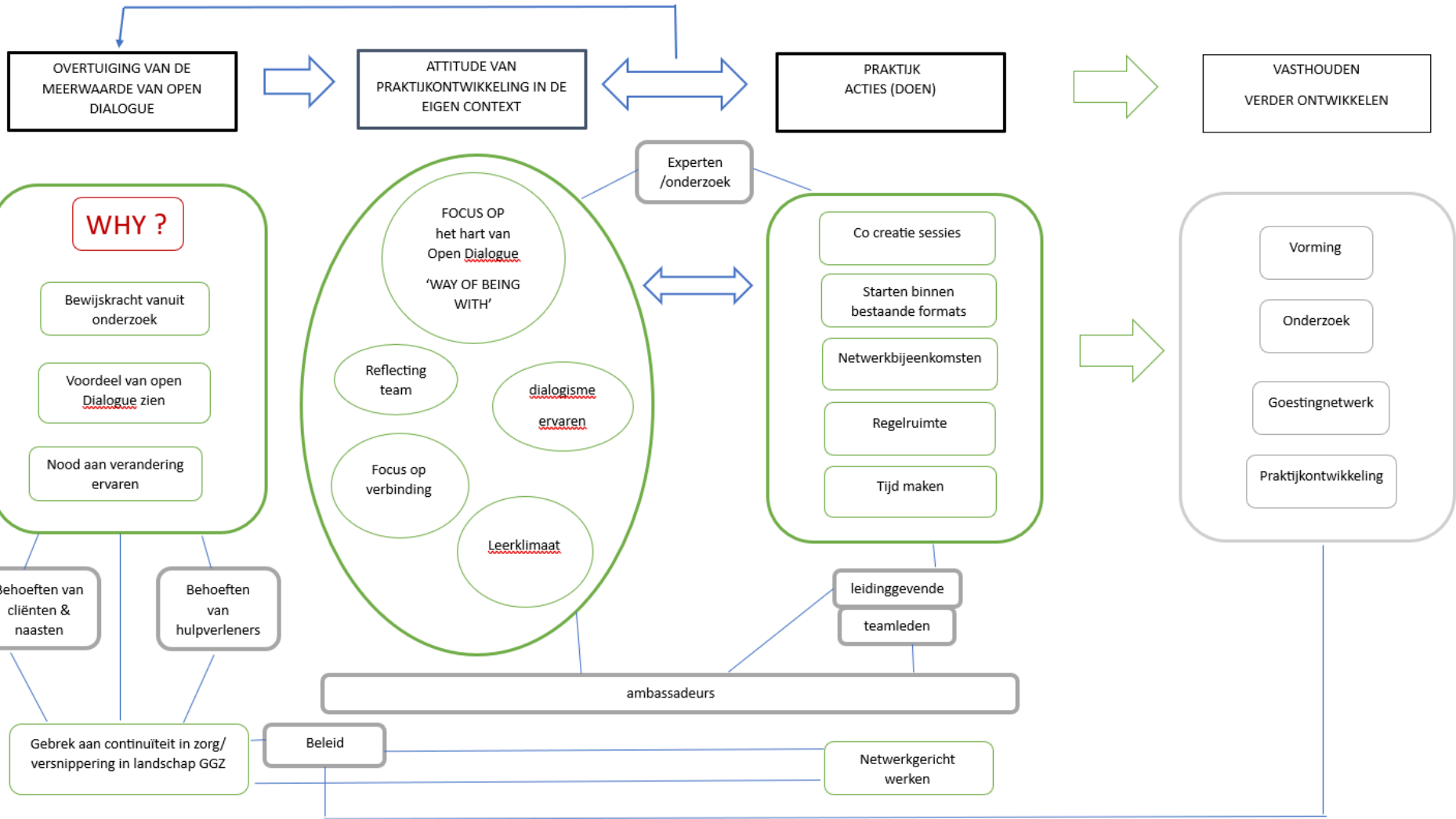

Individueen: experten / onderzoek

Individueen: ambassadeurs

Contextfactoren van invloed op het model

Structurele kenmerken die de praktijkontwikkeling beïnvloeden

- Sociale architectuur (grootte en stabiliteit)
- Werkorganisatie binnen teams
 - Kernopdracht
 - Regelgeving
 - Personeelsbezetting / shiften
 - Agenda's
- Ambulant / residentieel
- Crisismanagement

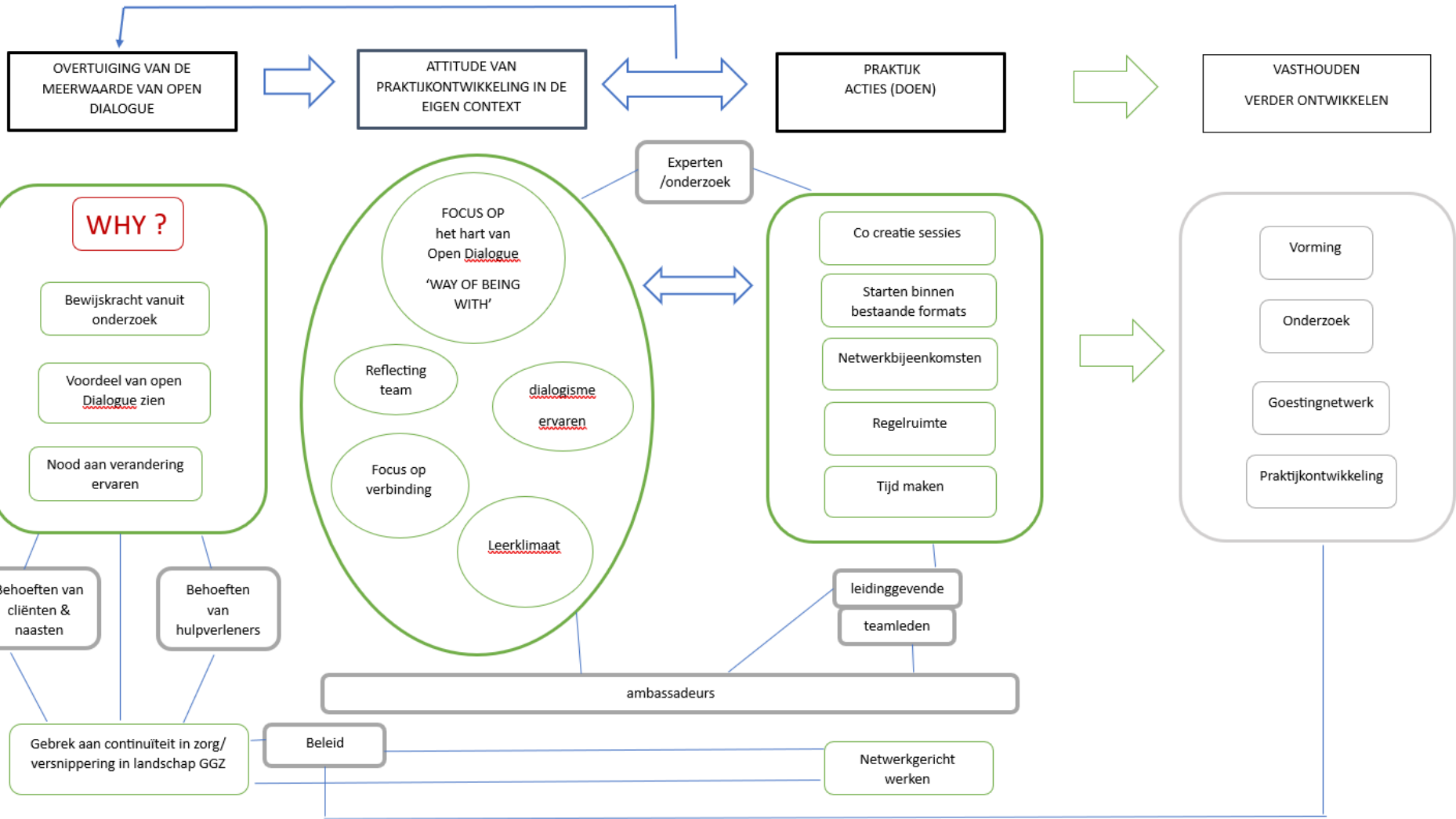
Contextfactoren van invloed

Ambulant	Residentieel
<ul style="list-style-type: none">• Totaal pakket opnemen• Netwerk uitbouwen -> sociaal netwerkperspectief• Aan huis -> flexibel• Regio dekken vraagt verplaatsingstijd• Jonge teams• Wisselende mate van 'autonomie'	<ul style="list-style-type: none">• Ieder vanuit eigen specifieke rol• Op de afdeling -> minder flexibiliteit• Deel van de grotere organisatie vraagt extra taken (vb. bijstand verlenen)• Afdelingstaken• Onvoorspelbaarheid• Veranderingen zijn groot en veel• Vaste protocollen van het ziekenhuis

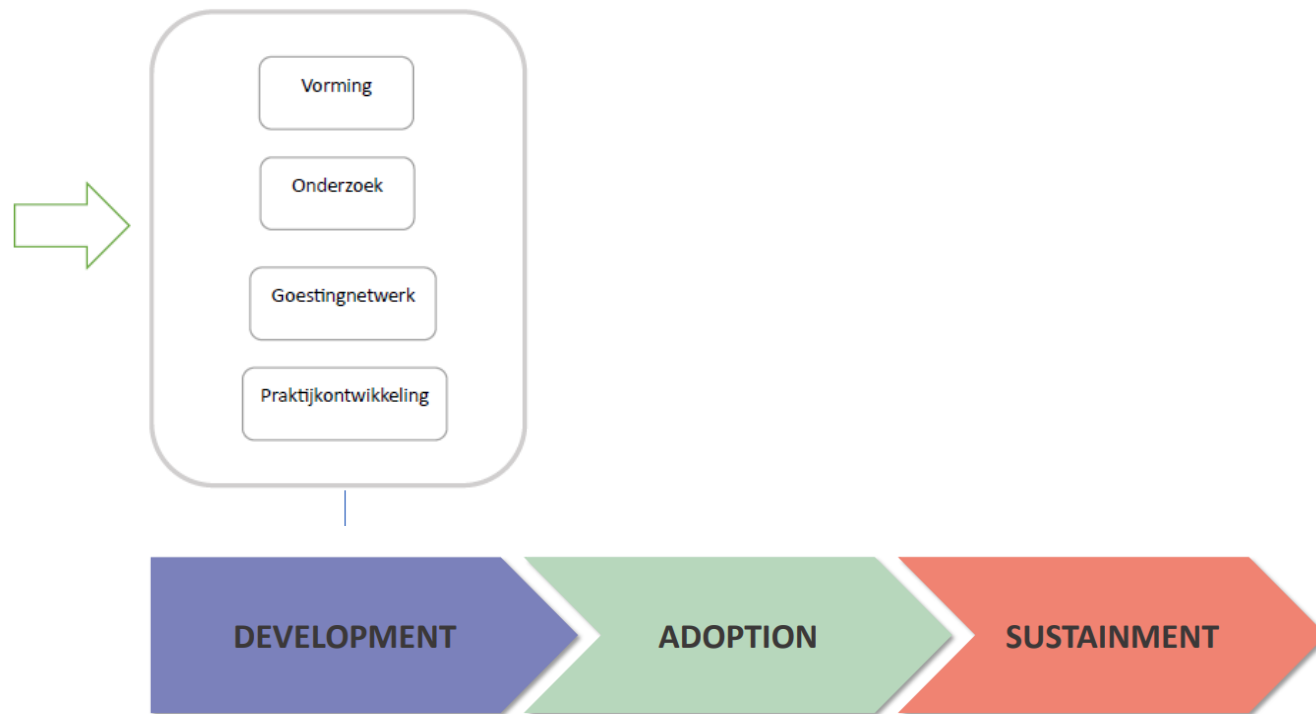
Contextfactoren van invloed

Crisis zorg vraagt snel handelen en het dragen van verantwoordelijkheid

- Overeenkomst met principes van Open Dialogue
- Doch belemmerende factor: crisis maakt hulpverleners extra voorzichtig en de snelheid van handelen verhoogt de tijdsdruk waardoor ruimte om praktijkontwikkeling te doen kleiner wordt
- Crisistrajecten zijn in huidige landschap meestal korte trajecten → beperken kansen tot opvolging / psychologische continuïteit
- Crisis vraagt soms begeleiding van 2 hulpverleners → hierin zit een opportuniteit voor Open Dialogue (reflecting team)
- Gedwongen opnames: verhogen turn over, naasten die 'pauze' willen
- Crisis zorg is onvoorspelbaar

Vasthouden en verder ontwikkelen

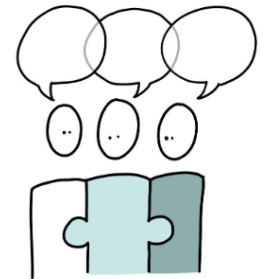
Nilsen, P. Making sense of implementation theories, models and frameworks. *Implementation Sci* **10**, 53 (2015).
<https://doi.org/10.1186/s13012-015-0242-0>

Co-creatie en vorming

Twintigdaagse Open Dialogue foundation training 2024-2025

ma 22 april 2024 (08.30) tot vr 24 januari 2025 (17.00)

Twintig trainingdagen gespreid over een jaar, waarin je leert hoe je bij een psychiatrische hulpvraag alle betrokkenen samenbrengt in een open en verbindende dialoog, om samen verder te kunnen.

Onderzoek

- Vervolg onderzoek:
 - Wat is ondersteunend voor teams om hun praktijk te evalueren en bij te sturen?
 - PWO Harmonie: Open Dialogue: hinderpalen en hefboomen voor multistakeholder-samenwerking
- Erasmus+: “Bridging Perspectives: Co-Learning about Mental Health in a Dialogical Space”
Het doel van het project is het ontwikkelen van een trainingstraject waar zowel studenten, docenten, ervaringswerkers (patiënten & familie), alsook zorgprofessionals samen gaan leren over 'human rights based mental health'.
- Internationaal:
 - HOPEnDialogue
 - ODESSI Trial

Onderzoek = hefboom

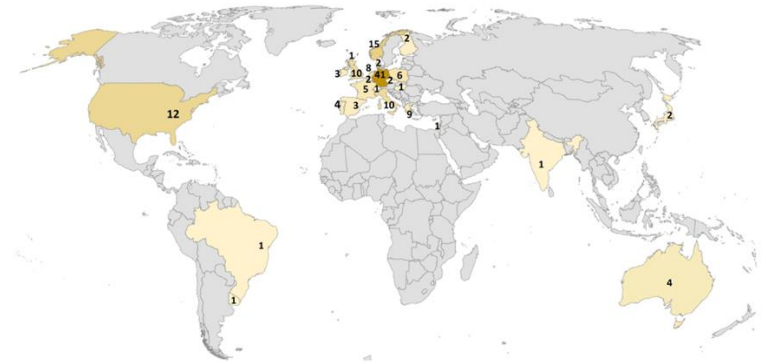
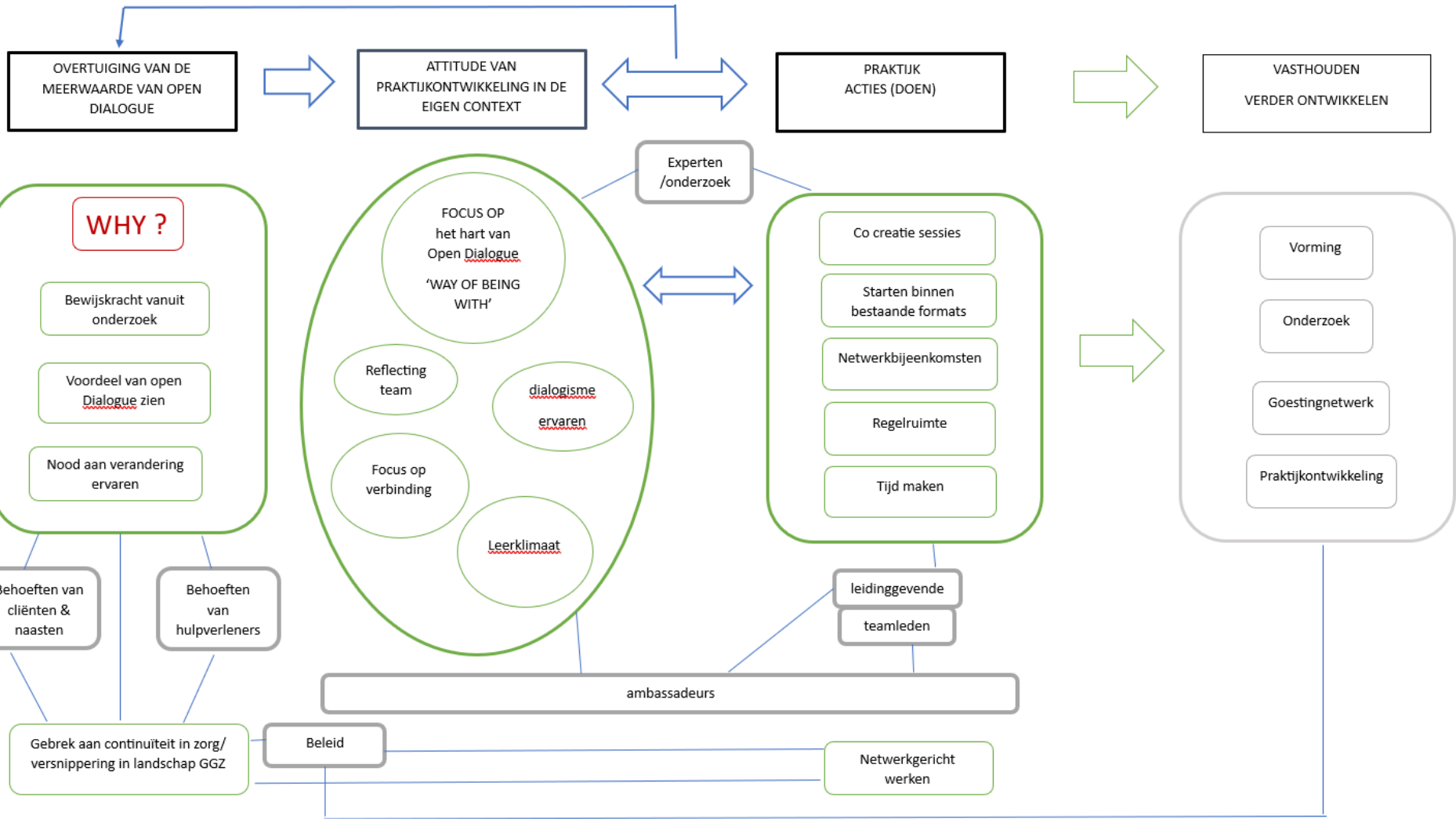

FIGURE 1
Global map of OD-Teams in mental health services responding to the HOPEnDialogue survey.

Goestingnetwerk Limburg

- Verderzetting van het co-creatietraject
- 3 x per jaar samenkomen om ervaringen te delen
- Supervisie

Gereedheid voor verandering

- Maak tijd om binnen je team te praten over de “WHY”.
- Begin kennis op te doen over Open Dialogue; boeken zijn niet voldoende, begeleiding is noodzakelijk en het kunnen ervaren.
- Co-creatie is een belangrijke eerste stap, maar verdere opleiding is nodig om diepere kennis te ontwikkelen, vooral in attitudes.
- Geef teamleden of ambassadeurs de ruimte en het mandaat om zich hiermee bezig te houden.
- Zorg voor tijd en ruimte om te experimenteren, af te stemmen en stil te staan bij processen.
- Soms moet je durven keuzes maken om bepaalde dingen niet meer te doen, zodat er tijd vrijkomt voor nieuwe initiatieven.
- Regelruimte wordt bepaald door de structuur van het team en het beleid van leidinggevendenden/management.
- Begin klein, met kleine stappen binnen bestaande formats.
- Werk aan co-creatie over organisaties heen binnen hetzelfde ggz-netwerk.

Ervaren moeilijkheden in het onderzoek

- Veel data – Analyse van CFIR – nieuwe versie tijdens onderzoek
- Ervaringsdeskundigen betrekken in het traject
- Complexiteit: implementatie en de ontwikkeling Open Dialogue
- Cliënten en hun naasten werden onrechtstreeks bevroegd

“Changing a system is changing a conversation”

Bedankt!

14u-14u15: Situering van Open Dialogue en de praktijkontwikkeling in Vlaanderen

Dag Van Wetter (vzw Psyche)

14u15-14u45: Hefbomen en valkuilen: onderzoek rond de praktijkontwikkeling van Open Dialogue met 5 teams in Limburg

Carolien Schalenbourg (UCLL)

14u45-15u30: Panelgesprek: in gesprek over ervaringen met de praktijkontwikkeling van Open Dialogue

Dag Van Wetter in gesprek met

Kim Lambeets (Orion 2, Asster)

Vicky Nulens, Mieke Matthys (Mobiel Herstelteam Herkenrode, Reling)

Wibke Richter (Care Team, Ligant)

getuigenissen van cliënten en familie

"**Leer** zo te **luisteren** dat anderen worden uitgenodigd om te **spreken**.
Leer zo te **spreken** dat anderen worden uitgenodigd om te **luisteren**."

een pad ontstaat door
er **samen** op te lopen